

Стратегија развоја општине
Босилеград 2013-2018

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Докуменат

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ БОСИЛЕГРАД садржи:

- Текстуални део – статистика, подаци и информације.
- Анализа предности и слабости општине.
- Циљеви – стратешки циљеви, приоритети и детаљни циљеви.

Акциони план – конкретни пројекти и активности.

Израду и усвајање Стратегије развоја општине Босилеград, подржао је Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, а осим особља Центра за развој Јабланичког и Пчињског округа, значајан допринос изради, дали су људи из Центра за развој Јабланичког и Пчињског округа као и:

Чланови радне групе:

Владимир Захаријев

Предраг Трајков

Страшко Апостолов

Саша Миланов

Живко Стоилков

Евтим Караџов

Петар Митрев

Љубен Глигоров

Методи Чипев

Љубен Дојчинов

Раде Александров

Моника Димитрова

Наташа Такев

Смиљка Митов

Невена Костадинова

Весна Трајков

Владимир Митов

Љубен Захаријев

Координатори израде стратегије развоја: Микица Василев, Даниел Зарев

Штампа: _____

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

I - ПРЕДГОВОР.....	5-6-7
II- МЕТОДОЛОГИЈА.....	7
III- ОПИС ОПШТИНЕ.....	8
A: Тренутно Стање	
1. Географски положај	9
2. Кратка историја	12
3. Инфраструктура.....	12
B: Популациона и кадровска структура	
1. Становништво према старосним групама.....	19
2. Број живорођених и умрлих, према полу 2010.г./2011.г.....	20
3. Број избеглих лица , број досељених И одсељених лица	20
4. Број запослених у заједници.....	20
5. Број закључених И разведених бракова.....	20
Ц: Економија и запосленост	
1. Стопа незапослености.....	21
2. Структура незапошљених лица.....	21
3. Програми запошљавања	22
4. Новозапослени.....	23
5. Поседовање стамбеног простора.....	23
6. Поседовање пословног простора.....	23
7. Стране директне инвестиције.....	23
8. Приватизација.....	23
9. Број занатлија – приватних предузетника И врста делатности....	23
10. Регистрована пољопривредна газдинства.....	24

11. Увоз И Извоз.....24

Д. ПРИВРЕДА

1. Локална индустрија	24
2. Тржиште	25
3. Производи	25
4. Услуге	26
5. Производња.....	26
6. Конкуренција	26
7. Скорашње економске и социјалне промене.....	19

Е: Пољопривреда и природни ресурси (потенцијали)

1. Опис.....	26
2. Површину коју заједница покрива	27
3. Површина обрадиве површине	27
4. Сточни фонд – грла стоке	27
5. Извори хране и воде	27
6. Пашњаци	27
7. Остали природни ресурси	27

Ф: Опис стања по областима

1. Заштита животне средине	27
----------------------------------	----

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

2. Здравство	28
3. образовање	30
4. Социјална заштита.....	32
5. Култура.....	35
6. Информисање - Медији.....	37
7. Туризам и угоститељство.....	38
8.Административни капацитети.....	39

IV- SWOT АНАЛИЗА

ПРЕДНОСТИ – Снага	41
СЛАБОСТИ- Рањивост.....	42
МОГУЋНОСТИ.....	42
ОПАСНОСТ – Претње	43

V- СТЕП АНАЛИЗА.....	44
----------------------	----

VI-ВИЗИЈА

Босилеград – град наде без природних и државних граница
као центар менународне граничне сарадње.....

45

VII - СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

1. Развој инфраструктуре у циљу побољшања економског развоја

Приоритети и детаљни циљеви.....

45

2. Стварање услова за развој руралне области и села и омогућити бољи живот становништва

Приоритети и детаљни циљеви.....

47

3. Стварање услова и климе за коришћење природних потенцијала

Приоритети и детаљни циљеви.....

47

4. Омогућити запошљавање радно способног становништва

Приоритети и детаљни циљеви.....

49

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

5. Стварање бољих услова за живот.....49

6. Верски објекти.....50

VIII - АКЦИОНИ ПЛАН

I ПРЕДГОВОР

Општина Босилеград се брине за развој културе, образовања, привреде и спортске сарадње са организацијама и институцијама из Бугарске и Србије. Реализовала је безброј концерата, изложбе, представе, екскурзије, спортске игре, курсеве за стране језике, новинарства. Велику заслугу и без помоћи општине неби се поставио споменик Васили Левском у центру града. Стара се за обнову свих храмова на територији општине и изградњу нових где их нема и то сопственим средствима у сарадњи са Владама Р Србије и Р Бугарске. Од 2001 године па све до данас општина је мост сарадње између Софије и Београда. Општина је јавни сервис грађана и даноноћно помаже свим грађанима (у погледу административних докумената и бесплатног превоза до ВМА, ДАБЧ и др.).

Босилеград располаже бројним али, нажалост, у највећем броју случајева недовољно искоришћеним потенцијалима. Најважнији природни ресурси општине су свакако пољопривредно земљиште, шумске површине и незагађена животна средина. На огромним ливадским и пашњачким површинама се налази богатство боровнице, печурака, самониклих лековитих и ароматичних биљних и ретких животињских врста. Богатство ловном дивљачи је условило формирање ловишта.

Становништво у сеоским срединама се традиционално бави пољопривредом, а у последње време се јављају газдинства која су се специјализовала или су у процесу специјализације. Општина активно помаже развој пољопривреде кроз основани Фонд за развој пољопривреде.

Општина располаже значајним ресурсима за производњу енергије коришћењем природних и обновљивих извора енергије (снага ветра, водни потенцијал за мини хидроелектране), а на

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

појединим локацијама постоје неистражена налазишта минералних сировина и рудних богатстава олова и цинка. Свакако да је један, мада потпуно неискоришћен, потенцијал општине и једино лежиште фосфата у југоисточној Европи.

Данас Босилеград своју шансу види пре свега у развоју туризма, здраве хране и мануфактурне производње. Несумњиво да ће повратак Србије у међународне институције, као и пуноправни члан у ЕУ пружити могућност општини да искористи свој повољан положај и отвори своја врата свим инвеститорима који желе да свој капитал уложи у развој босилеградске привреде и стоји им на располагању како у консалтину и прибављању неопходне документације у опремљеном услужном центру тако и у виду сваке друге помоћи. Општина поседује фабрику за сушење и прераду воћа и поврћа и стоји на располагању инвеститорима на коришћење, а обавеза инвеститора је запошљавање радне снаге.

Веома је важна сарадња и повезивање општина, јер постоје огромни потенцијали који нису искоришћени. Повезивањем општина из различитих држава и јачањем међународне регионалне сарадње стварају се могућности заједничких пројеката који се финансирају из међународних фондова и фондова ЕУ. Институционалну сарадњу општина је постигла са Владом Р Бугарске (министарство културе, спорта, регионалног развоја итд), Дирекцијом вероисповести, ДАБЧ, ВМА.

Побратимљени смо са општинама Козлодуј и Благоевград. Прекогранична сарадњу подразумева унапређење односа са партнерима у прекограничном региону и најчешће временом резултира изградњом заједничких институција.

Наведена предприступна средства треба да омогуће одрживи развој у руралним подручјима, побољшају друштвено - економску структуру у руралним и приградским подручјима, побољшају приступ основним услугама, развију инфраструктуру, побољшају стање животне средине, створе прилике за запошљавање (нарочито за младе и жене) и обезбеде лакши приступ информацијама. Упоредо са наведеним средствима се стварају могућности повећаног прилива инвестиција и бржег економског развоја. Највећи број пројеката има за циљ решавање инфраструктурних проблема у градској средини, међутим развој инфраструктуре у сеоским срединама је такође важан приоритет чији је циљ задржавање становништва у сеоским срединама кроз подизање квалитета живота.

Општина Босилеград предузима мере и суфинансира реализацију приоритетних пројеката и то инфраструктурни, пројекти економске сарадње, као и активности везане за заштиту животне средине, туризам, културу и образовање а све у циљу обезбеђења квалитетнијег животног стандарда за све становнике општине.

Општина ће због тога, у циљу развоја инфраструктуре, издвајати значајан ниво средстава у наредном периоду, међутим да би се обезбедила квалитетна инфраструктура и квалитет комуналних услуга уз општинску помоћ, неопходна је помоћ Републике, ефикасна

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

регионална сарадња, као и квалитетно коришћење предприступних средстава. До сада смо успешно реализовали трансграничне пројекте, од којих и садашњи пројекат КРОГ који је обухватио проучавање старих и уникатних воћних култура у Краишту, са базом података и основу за реализацију новог пројекта где ће се формирати расадници и запазити разноврсност и богатство местних сорти, који имају старост од 100 до 300 година. Општина је реализовала израду Стратегије развоја еколошког воћарства у прехранбеној индустрији и Програм за подмлађивање угрожених воћних сорти са расадницима и гем банком. Поред тога је организовала дводневну практичну обуку на теми еколошког воћарства за циљне групе и то 120 људи и Међународни дњодневни семинар на теми основни елементи за развој еколошког воћарства у прехранбеној индустрији.

Напомињемо, да је општина Босилеград препознала и изградила успешну прекограничну сарадњу, која има за циљ да стимулише економски развој у региону и која је спремна да подржи сваки пројекат својим учешћем за бољитак становништва у региону Краиште.

Председник општине Босилеград

Владимир Захаријев

II МЕТОДОЛОГИЈА

Приликом израде овог документа примењивани су основни принципи који се и иначе примењују без обзира на то које тело врши израду стратешког плана:

1.Партнерство у процесу израде и имплементације плана

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

– Овај принцип је веома битан због одрживости Стратешког плана те су због тога и сви релевантни учесници: локална самоуправа, јавна предузећа, привредни субјекти, удружења грађана, друштвена заједница, НВО итд. укључени у процес.

2. Заједничка одговорност и учешће

3. Транспарентност процеса

– Све активности у овом процесу су биле предмет јавних дискусија, а резултати су предочавани јавности.

4. Стратешки план је комбинација визије, стратешких циљева, приоритета, детаљних циљева и конкретних пројеката за унапрење заједнице

5. Стварање плана је трајан процес – Стратешки план се мора непрекидно и неопходно стално мењати и прилагодити. Корак по корак – Процес израде Стратешког плана састојао се из низа корака и фаза које су менусобно повезане тако да је излаз из једне фазе представљао и користио се као улаз у следећу фазу процеса

Координација свих фаза, процеса и група – Све фазе су се међусобно координирале да не би дошло до преклапања активности.

Главни актери у реализацији стратешког плана су:

1. Координатор за стратешко планирање је део општинске администрације, управља састанцима, укључујући позиве, дневни ред, записник, израда докумената који чине план итд.;

2. Главна група је водећа улога у изради стратегије, надгледа радне групе, установљава систем контроле спровођења процеса, тј. мониторинг и евалуациони план стратегије;

3. Радне групе:

- За социјална питања, културу, образовање, здравство;

- За инфраструктуру и екологију;

- За економски развој и пољопривреду.

Улога радних група је развијање дела стратегије који покрива њихову област укључујући и сакупљање и анализу информација.

Током процеса израде Стратешког плана у потпуности су поштовани правни прописи и закони Републике Србије.

III. ОПИС ОПШТИНЕ

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

А: Тренутно стање

1. Географски положај

Општина Босилеград се налази у југоисточном делу Р Србије, сл.1.

Општина Босилеград се граничи:

- са општином Сурдулица на северу,
- са општином Врање на северо-западу,
- са општином Трговиште на западу,
- са Р Македонијом на југо-западу,
- са Р Бугарском на истоку.

Сл.1 Положај Босилеграда

Граница са Бугарском је у дужини од 54 км. Граница са Македонијом је у дужини од 9 км

На територији општине Босилеград хидрографску мрежу чини река Драговиштица са притокама Бранковске, Љубатске и Лисинске реке. Све водотокове са овог подручја су усмерени ка Струми односно Егејском мору, сем Божичке, Лисинске и Љубатске које се преко Лисинског језера усмеравају ка Власинском хидроакумулационом систему. Подручје ове општине је богато подземним врло slabим минералним водама.

Окосницу саобраћајне мреже на подручју општине чине регионални путеви П - 122 и П-239, преко којих је Босилеград повезан са једном од важнијих европских саобраћајница, са Европским аутопутем Е-75 или коридор Е-10.

Општина Босилеград се простире на крајњем југоистоку Р Србије пригранична, територијално периферна, неразвијена, од Београда удаљена 400 км а од Софије 132км. Сам административни центар налази се на 620 метара надморске висине, а целу општину карактерише брдско-планински предео са надморском висином од 600 до 1922 м. Неповољна конфигурација терена и структура земљишта условљавају неизграненост путне мреже тако да су И основне саобраћајнице којом је општина повезана са унутрашњошћу слабог квалитета што директно условљава развијеност општине. Напомињемо да је од 2004 године до данас уложено преко три милиона еура у изградњи новог и обнављања старог регионалног пута.

Конфигурација терена општине се дели на планински, брдски и веома мало равничарски.

Клима је умерено континентална, односно планинска. Одликује се свежим летима и нешто дужим, хладним и снежним зимама.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

На простору од 571 км² у 37 заједница живи 7,987 становника. Општина Босилеград припада групи 49 најнеразвијених општина у Републици има статус И ранга приоритета у развојној политици Републике што је узроковано, како изразитим демографским пражњењем територије, тако И веома ниским општим нивоом развијености.

У оквиру природних ресурса убрајамо рудно поље Благодат где се врши експлоатација олова и цинка, а идентификована су, али недовољно истражена налазишта волфрама и злата. Геолошким истраживањима утврњена су руде металичних и неметаличних минералних сировина које се у одренином тренутку у зависности од економских услова могу експлоатисати. До сада је експлоатисано око 100.000 тона хидротермалног кварца. Једино лежиште у југоисточној Европи фосфата је откривено 1959. године на подручју заједнице Лисина са рудном резервом од 82.422.139 тона, доломит на подручју заједнице Извор са рудном резервом 1.760.000 тона, графит са рудном резервом од 204.709 тона на више локалитета, архитектонско граневински камен волфрам и др. Под шумама је 22.823 хектара или 40% од укупне територије општине који шумски фонд представља релативно значајан ресурс при чему треба имати у виду да су шуме у великом степену деградиране и малих продуктивних могућности. Општина располаже значајним водним потенцијалом. Постоји водоводна мрежа пијаће воде у самом административном центру, заједници Рајчиловци и у селу Радичевци у својини општине и других институција за то надлежне. Таконе постоје изгранене водоводне мреже пијаће воде у више заједница у приватном власништву. На подручју општине постоје извори слабо минералних вода. Лежишта таквих вода су Велики и Безимени извор издашности 15-17 л/с хидрокарбонатно-калцијумског типа која се може користити као минерална сировина за флаширање, стона пијаћа вода и индустрији безалкохолних пића. Други по издашности је лежиште Шопор и друга. У току је реализација прикључења МЗ Рачевци са градским водоводом.

У току је реализација Пројекта водоснабдевање напред наведених И дргих Месних заједница новом пијаћом планинском водом (РОДА И РИСОВИЦА).

Као ресурс од битног значаја за развој општине издвајамо лековите, ароматичне, ретке и заштићене биљне врсте. На подручју општине на преко двадесетак локалитета успевају преко 150 билних врста. Највећа концентрација налази се на планини Рудина недалеко од заједнице Извор И Бесне Кобиле на западној страни општине. Од шумских плодова највише је заступљена печурка-вргањ и лисичара, као и боровница. Туристички потенцијали у глобалном смислу су скромни, међутим може се развијати сеоски, здравствено-рекреативни, спортско-рекреативни, ловно-риболовни, транзитни туризам обогаћени разноврсним

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

културним садржајима, планински туризам итд. На територији општине постоје више потенцијалних туристичких локалитета:

Лисинско језеро, сеоска насеља, етно центри, здравственорекреативни центри, лово-риболовно подручја, бицикличке стазе, здрава храна, и др.

Основано је друштво за очување природе и заштиту реке коме општина Босилеград пружа субвенције за рад. Основана је и треба да почне са радом Општинска туристичка организација

Из досада изнетог могу се уочити неке компаративне предности општине и то:

- географски положај: близина границе, конфигурација територије (у отварању терминала на граници),
- природни ресурси: хидро потенцијал, Лисинско језеро, еколошки чиста

средина, чиста вода, шумски потенцијал, оверена налазишта рудних богатства (олово, цинк, бакар фосвати и др.)

- цело подручје општине: лековито биље, гљиве, боровница, туристички потенцијал, и др.

- рудна богатства: оверена налазишта фосвата највећа на свету, олово, цинк, бакар за које постоји велика заинтересованост од стране руса, канађана, бугара и т.д.

У току је завршна фаза отварања будућег терминала за теретни и други саобраћај.

2. Кратка историја

Босилеград као административни центар

општине датира из новијег времена,

од када је пренешен из данашње заједнице Извор

удаљена на 5км. Иначе демографско

насељавање ових простора потиче још из

времена турака што доказују остаци

манастира и сакрилних објеката, археолошких

налазишта, преко 36 цркава, споменици, објекти

грананске архитектуре,

објекти народног градитељства и др. Споменици културе као сведоци наше прошлости су наша културна

добра. Народ овог краја се је од давнина бавиопољопривредом, занатством, дуннерајом и

трговином. У новије време многи су радили као рудари, граневинари, трговци и занатлије. Занатство

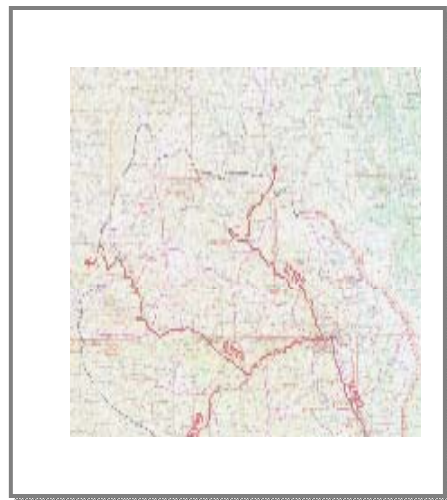
је заступљено само за потребе становништва као и пољопривреда. У последњих двадесетак година

становништво је упошљавано у постојећим индустријским капацитетима.

3. Инфраструктура

Путна мрежа – На територији општине постоје регионални путеви у дужини од преко 120 км и локални путеви у дужини преко 1000 км.

Регионални путеви су асфалтирани око 50% и налазе се 50% у одличном стању јер је улагање од преко 3 милиона еура преко

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Владе Републике Србије

реновирано, а за преостали део су поднешени захтеви и пројекти за наставак реновирања. Таконе и сигнализација је недовољна.

Улагање Републичке

дирекције за путеве и општине

Босилеград асфалтирано је у

задње три године преко 30 км

локалних путева и поднешени су

захтеви и Пројекти за наставак

асфалтирања.

Територија општине Босилеград са путном мрежом

Путна мрежа

РЕГИОНАЛНИ ПУТЕВИ: савремени 36 км, туцаник 35 км, земљани 40 км

ЛОКАЛНИ ПУТЕВИ: туцаник 2.5 км, замљани 397.5 км

Улице у граду – како на

урбанистичком тако и на неурбаном делу

у заједницама Босилеград и Рајчиловци

улице су недовољно уређене

сигнализацијом и тротоаром. Не постоје

уређена паркиралишта и све ово упућује на потребу значајних инвестиција. У току

последњих година интензивно се ради на уређењу улица и асвалтирању јер смо у менувремену преко ЈП Дирекције за градско и грањевинско земљиште општине Босилеград набавили механизацију за

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

извођење припремних радова и др. У току је реконструкција улице “ 7 Јули” и “Георги Димитров”

Водоснабдевање - градског подручја и заједнице Рајчиловци је у надлежности Јавног комуналног предузећа и релативно задовољава потребе грађана. Водовод је физичке карактеристике Издашност изворишта Извор 15- 17 л/с, Блат 17-24 л/с, са капацитетима резервоара 200м³,

односно 180м³. До ове године прикључено је око 1400 домаћинства.

Покривеност општине градским водоводом је око 50%. У приградским насељима прикључено је око 90% домаћинства. Просечна потрошња воде је 146 л/становнику, а водоводна мрежа је изгранена 95%

у насељеним местима

Босилеград и Рајчиловци. Исправност узорака воде за пиће је преко 98% уредно се врши хлорисање и сл. У погледу побољшања водоводне мреже извршена је реконструкција заменом азбестних цеви, урађен резервоар у село Рајчиловци, урађени повезни водови од Босилеградског до рајчиловског резервоара извршено проширење мреже до села Радичевци у процедури је изградња новог резервоара у Рисовици повезни водови са другим резервоарима и доводње нове воде из Рисовице и Роде Милевци што је битно побољшало водоснабдевање општине Босилеград. Напомињемо да су те инвестиције вредне више од 2 милиона еура обезбеђене 2004 год. до данас од Владе. У сеоским подручјима грађани су индивидуалним водоводом махалама у одређеним месним заједницама а на основу њихових захтева. Предвиђена су финансијска средства из буџета општине, а преко годишњег плана дирекције за грађевинско земљиште и путеви уз добијање свих потребних сагласности. У с. Извор је у току 2011-2012 год. Изграђен савремен водовод са резервоаром, помпом из којег у Слободан пад су збринута 60 домаћинства. У току је израда пројекта од стране ЈП ГЗП за села Ресен, Белут, Млекоминци. Респективно до краја 2013. године биће завршени прикључци до сваке киће чиме ће се збринути још 120 домаћинства најсушнијег подручја од Босилеграда које тренутно сваког лета ЈП ГЗП снабдева

Канализациона мрежа - на простору заједница Босилеграда и

Рајчиловци у односу на изгранену водоводну мрежу, покривеност је изнад 90%. Укупна дужина мреже је 30 км. Предстоји изградња главног фекалног колектора, станица за пречишћавање отпадних вода за које су израђени пројекти и конкурисно је са њима на више адреса.

Тренутно се ради измештање

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

фекалних вода из центра града и

спајање са водом из насеље

Магурка другим градским водом

са десне стране Драговиштице И водом из прве долине МЗ Рајчиловци у једну главу где ће бити постављен колектор за пречишћење за које смо уредно конкурисали код надлежних институција.

Сеоска насеља немају канализациону мрежу, па се углавном користе септичке јаме.

Управљање чврстим отпадом –Градска депонија је ограђена,изграђен парапетни зид,улазна капија,чуварска кућица,асфалтран прилазни пут, у протеклих неколико година урађена је депонија средствима Владе Републике Србије општине Босилеград и ЈП Дирекција Босилеград, Покривеност изношења смећа у заједницама поменуте у претходном ставу је око 85% и обухвата 4.500 становника, 60 радњи, 26 установа и др. У осталим заједницама на подручју општине није организовано уклањање отпада. Набављено је 100% канти, а подељено 70%. Евидентно је да интензивно треба радити на побољшању напред наведено.Ове године је набављен смећар за одношење отпада, набављен из донације и општинског буџета.У буџету за 2013.год обезбеђена су средства за набавку контејнера и промена намене возила за одношење смећа (за грађевински материјал).

Систем грејања – Индустијски објекти и установе са великим

објектима имају сопствена грејања, а као погонско гориво користе угаљ И огревно дрво, односно Дом културе дизел гориво. Стамбени објекти се затопљавају индивидуално односно пећима на чврсто гориво и електричном енергијом.

Мостови – мостове можемо сврставати у више група. Мостови

саграђени на регионалним путевима, мостови на локалним путевима,

мостови на некатегорисаним путевима и мостови за премошћавање улица.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

С обзиром на стање у

којем се налазе поједини мостови потребно је извршити

санацију и реконструкцију, а ради растерећење моста у граду на

регионалном путу потребно је изградити нови мост на реци Драговиштица у

реону Бензинске пумпе за кога је урађен пројекат и

конкурсано код надлежних служби.

Тренутно се реализује армирано бетонски мост у Душановој улици

преко реке Драговиштица укупне ширине 12,40метара.

Радови су у току постоје све потребне дозволе И пројектно техничка

документација.Вредност овог пројекта је 25.871.230,00 динара,обезбеђен из општинског буђета.

Јавна расвета – у самом граду постоји улична расвета која је у

релативно добром стању, менутим недовољна је расвета јавних објеката. Јавна расвета у заједницама које водимо као сеоски центри је задовољавајућа, док у више заједница је неизводљиво пројектовати јавну расвету.Тренутно се ради на побољшању енергетске ефикасности у општини.Први корак ка остварењу овог циља јесте израда пројекта о замени постојечих сијалица у граду стедним,а исто тако И замена обицних зићаних сијалица у сколама И згради општине стедним.

Телекомуникације –На основу договора општине и министарства од 2004-2007 постављена је нова дигитална централа са најсавременијом технологијом која квалитативно и квантитативно је побољшала телекомуникациску мрежу на подручју општине Босилеград. Реновирана је мрежа од Јасиковца преко Магурке до Радичевци цела мрежа, положена је оптика АДСЛ и ИСДН и др. веза, која ће омогућити грађанима нове прикључке брзе интернет

провајдере и др. Одранена је оприка од села

Радичевци до Граничног прелаза

због будућег терминала,

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

постављено је седам базних

станица мреже 064, а у току је

реализовање пројекта

постављење две базне станице

ЗГ мреже. Пошто је из основа измењена слика телекомуникације у општини радимо на пројекту бежичног покривања (WLL) техником фиксне телефоније на целе територије општине.

Електроенергетика – РЈ Електродистрибуције Босилеград припада

погону у Лесковцу која покрива целу територију

општине на којој има изграђене: високонапонски

далековод у дужини од 241км, од којих 6км

подземним каблом, нисконапонска мрежа од

495км са 10км подземним каблом, везане једним трафом од 110/35 KW, четири трафоа 35/10 KW И 130 трафоа 10/04 KW. Висконапонска мрежа је преко 96% везана на

челично решеткасте и бетонске стубове, док нисконапонска мрежа је везана

преко 95% бетонским стубовима, а само 5% преко дрвених стубова. На подручју општине је евидентирано 4125 потрошача и преко 300 правних лица –потрошача. 2006 године је пуштен у рад далековод од Босилеграда до Горњег Тламина инвестицијом од 200 хиљада еура финансирано од стране Министарства енергетике и општине Босилеград чиме је у мноме побољшано снабдевање електричном енергијом тог дела општине. Због конфигурације терена и разјунености заједница, услед временских неприлика долази до честих кварова па је неминовна доградња високонапонске мреже. На основу договора општине и министарства урађена је зграда за потребе Електродистрибуције Босилеград

Јавне установе – на подручју општине постоје ЈП Дирекција за градевинско земљиште и путеве, ЈП Улуга за комуналне потребе и др. која раде на основу својих планова и планова СО-е Босилеград за текућу годину. Евидентан је њихов напредак у техничком осавремењавању и већу заступљеност на терену са тенденцијом и већим напорима да се што више доближе грананима.

Зграда општине – вршена је и врши се адаптација уз помоћ донација и сопствених средстава, тренутно је у завршној фази услужни центар, просторија за потребе општинског већа и скупштинска сала.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Објекти предшколских установа, основних и средњих школа –

објекти који се налазе у граду И заједници Рајчиловци су у релативно добром стању, међутим у самим објектима а нарочито у основној школи не постоје кабинети те неможемо у потпуности говорити о испуњености нормативних услова. У заједницама стање објеката је у лошијем стању, а неки од њих немају ни основну инфраструктуру. У заједницама евидентан је мали број деце. Интензивно се ради на побољшању услова напред наведеног (кровови, фасаде, израда WC-а где не постоје) и др.

Спортска дворана – У току је изградња велике спортске школске дворане затвореног типа за окупљање и бављењем спорстско-рекреативним активностима деце, омладине И одраслих тако да у зимском период је немогуће бавити се неком од тих активности. Вредност пројекта 48 милиона динара финасирано од стране Министарсва просвете и општине Босилеград али до дан данас дворана није у функцији. У плану је и набавка Балон спортске сале

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Пијаце – завршен је главни пројекат реновирање постојеће зелене пијаце (млечно зелена пијаца) у потпуности обезбена финансијска средства од општине и Невладине организације.

Аутобуска станица – је у саставу приватизованог Аутотранспортног предузећа која нема пероне, адекватни прилаз, паркинг. Тренутни саобраћај у општини врши: Ласта, Тасе турс, Тоце турс, Албатрос и др.

Општина Босилеград преко основне школе и Спортског друштва врши превоз деце до школе.

Урбанистичко-пројектна документација

– и стратешки планови у области урбанистичког планирања су од виталног значаја за развој општине И представљају основу успешног организовања и функционисања многих система од интереса за град. За ове активности постоји потпора у законским прописима и одлукама СО Босилеград. Обимност, комплексност и значај њихове реализације захтева, добру опремљеност и знатан људски-стручни ресурс, да би сви послови били у року и квалитетно завршени што је заступљено у самој општини.

Б: Популациона и кадровска структура

Укупан број становника – 7.987.

Број насеља 37

Густина насељености (број становника по км²) 14

Стопа живорођених 5

Стопа умрлих 22

Стопа природног пшрираштаја -17

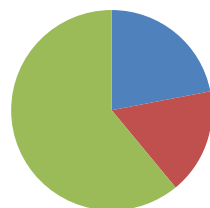
Очекивано трајање живота при живорођењу (просек година) 72

Просечна старост (у годинама) 44

Индекс старења (60+год/0-19 год.) 146

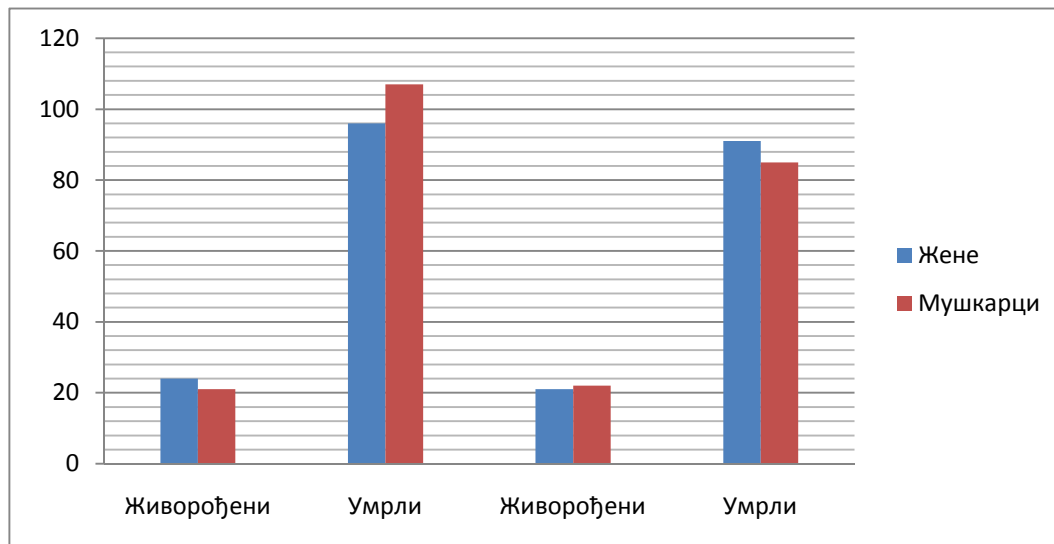
1. Становништво према старосним групама

Становништво према старосним групама

■ 65 и више год.
■ 0-17 год.
■ 18-64 год.

2. Број живорођених и умрлих, према полу 2010.г./2011.г

2010

2011

3. Број избеглих лица – 164, број досељених И одсељених лица 2010/2011 г.

*одсељени 2010г. – 140 лица, одесељени 2011г. – 102 лица

*досељени 2010.г – 60 лица, досељени 2011.г. – 66 лица.

4. Број запослених у заједници – 1132

5. Број закључених И разведених бракова, 2010/2011г.

*закључени бракови 2010.г.- 30, закључени бракови 2011.г. – 33

*разедени бракови 2010.г.-6, разведени у 2011.г.-0

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Ц. Економија и запосленост

1. Стопа незапослености

Укупан број лица пријављених на евиденцију локјалне филијале НСЗ у 2010 И 2011. Години

Укупан број лица пријављених на евиденцију локјалне филијале НСЗ у 2010. је 1497

Укупан број лица пријављених на евиденцију локјалне филијале НСЗ у 2011. је 1410

2. Структура незапошљених лица:

-Према полу у 2010:

жене 760,мушкарци 737

-Према старосној граници 2010:

15-19 од тога 25 жена, укупно 48

20-24 од тога 78 жена,укупно 155

25-29 од тога 80 жена,укупно 157

30-34 од тога 109 жена,укупно 198

35-39 од тога 106 жена,укупно 212

40-44 од тога 106 жена,укупно 204

45-49 од тога 110 жена,укупно 220

50-54 од тога 82 жена,укупно 159

55-59 од тога 64 жена,укупно 121

-Према полу у 2011:

жене 760,мушкарци 737

15-19 од тога 16 жена, укупно 38

20-24 од тога 64 жена,укупно 143

25-29 од тога 97 жена,укупно 190

30-34 од тога 85 жена,укупно 172

35-39 од тога 115 жена,укупно 232

40-44 од тога 111 жена,укупно 223

- По времену чекања у 2010. год.

до 3 месеца 117

3-6 месеци 59

6-9 месеци 40

9-12 месеци 100

од 1-2 год. 356

2-3 год. 153

3-5 год. 208

5-8 год. 279

8-10 год. 67

преко 10 год 118

- По времену чекања у 2011. год.

до 3 месеца 103

3-6 месеци 67

6-9 месеци 74

9-12 месеци 97

од 1-2 год. 910

2-3 год. 240

3-5 год. 194

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

45-49 од тога 103 жена,укупно 211	5-8 год. 259
50-54 од тога 83 жена,укупно 160	8-10 год. 76
55-59 од тога 54 жена,укупно 129	преко 10 год 118
60+од тога 1 жена ,укупно 35	

3. Програми запошљавања

Корисници програма за запошљавање НСЗ у 2010. години (уписати називеи програма)	Укупан број корисника	Од тога жене	Млади 15-30	Старији 45+	Са села
Самозапошљавање	11	6	2	3	9
Отварање нових радних места	22	8	10	2	14

Корисници програма за запошљавање НСЗ у 2011. години (уписати називеи програма)	Укупан број корисника	Од тога жене	Млади 15-30	Старији 45+	Са села
Самозапошљавање	8	3	2	3	6

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Отварање нових радних места	42	4	6	4	12

4. Новозапослени у 2011.год.

На одређено време 165 лица, на неодређено 86 лица према евиденцији НСЗ

5. Поседовање стамбеног простора

Укупан број власника стамбених јединица у општини је 2219.

6. Поседевање пословног простора

Укупан број физичких лица власника пословног простора у општини је 145.

7. Стране дирекне инвестиције у 2010/2011 г.

Износ страних дирекних инвестиција у општини 2010.г је 1.528.401,00 динара углавном за реновирање И реконструкцију објекта.

Износ страних дирекних инвестиција у општини 2011.г је 1.025.414,00 динара углавном за реновирање И реконструкцију објекта.

8. Приватизација

Предузеће ЈУМКО из Врања у чијем је саставу ПЦ "КОБОС" из Босилеграда је приватизовано по ранијем Закону о својинској трансформацији када је имало око 500 упошљених радника, а сада броји 42 радника и раде са минималним примањима.

ДП "СЛОГА" која је била раније носилац бројних развојних активности са преко 200 упошљених радника, после завршеног стечаја упошљавала је само једног радника. Касније, на захтев општине Босилеград и одлуке Владе Р.Србије 2006. Године имовина ДП "Слоге" припојена је имовини ЈП "Услуге" из Босилеград.

ДП "Напредак" је у фази приватизације и предала је документацију финансијском саветнику. Сама приватизација и стечај носе велике ризике и у досадашњој пракси нису дали жељене резултате у погледу смањења незапослености па и у погледу развојне климе на подручју општине Босилеград. Тренутно се ради на изналажењу стратешких партнера

9. Број занатлија – приватних предузетника И врста делатности

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

У општини Босилеград је регистровано 354 радњи различитих делатности од којих је 70% активно. Најзастуљене су трговинске радње којих има 98, мини пилана 16, погон за прераду воћа, намештај

У самом Босилеграду постоји зелена пијаца као и неколико трговаца на тезгама. Остала трговина се обавља преко продајних објеката регистрованих предузећа у приватној својини.

У оквиру пружања угоститељских услуга постоје неколико ноћних кафића И неколико ресторана, хотел.

10. Регистрована пољопривредна газдинства у 2010/2011 г.

Број регистрованих пољопривредних газдинства у 2010.г. је 100.

Број газдинства која су користила средства подршке за развој пољопривреде са Републичкох нивоа је 1310.

Број регистрованих пољопривредних газдинства у општини у 2011.г је 68.

Број газдинства која су користила средства подршке за развој пољопривреде са Републичкох нивоа је 1378.

11. Увоз И Извоз

Главни производи који се извозе из општине су дрва, дрвне прерађевине, намештај, шумски плодови И воће.

Д. ПРИВРЕДА

1. Локална индустрија

Економску базу општине чинила је индустрија која је упошљавала преко 50% становништва, а остваривала више од 70% друштвеног производа привреде. Због смањења укупне привредне активности последњих година дошла је до стагнације привредног развоја општине и погоршања развојне позиције. Изграђени привредни објекти сада представљају само почетни ослонац даљег развоја односно слободни привредни капацитети, тако да је сада наша реалност никаква искоришћеност индустријских капацитета и прикривена запосленост, у свим делатностима а посебно у индустрији. У току је приватизација ДП "Напредак" и ДП "Кварц" из стечаја. Све је већи развој приватног сектора који се подстиће из фондова Републике Србије и Невладиних организација. Ресорна министарства И фонд за развој Републике Србије имају своје периодичне конкурсе и услове за добијање изузетно повољних кредита којима би могао да се покрене собствени бизнис и отворе нова радна места. Општина Босилеград је једна од дванаест девастираних општина где је само 1% камате на добијани кредит.

2. Тржишта

Босилеградским привредницима је потпуно доступно локално неорганизовано тржиште. У циљу развијања тржишта и представљања општине одржан је бизнис форум у општини Босилеград са присуством компететних људи и заинтересованих фирми из Србије и Бугарске. У више наврата вршена је презентација општине Босилеград и њених потенцијала у више градова Р.Србија и Р. Бугарске. Договорена перспектива одржавања форума под патронажом владе Бугарске на територији Софије и Босилеграда

3. Производи

Индустрија: чарапарство (дечји, женски и мушки програм), намештај у мањим колочинама, еуропалета и други полупроизводи од дрвета, техничка грана, огревно дрво, конфекција (одевни предмети).

Пољопривреда: сир, јагњад, јунад, мед, повртарски производи у мањим количинама, воћарски производи и ракија.

- Недовољна толерантност, нагомилани од раније проблеми у погледу имовинско правних односа.

4. Услуге

Туристичке: организација ловног и риболовног туризма,

организовање путовања, излета, ђачких екскурзија.

Угоститељске: кафане, ресторани, кафићи.

Занатске: за потребе локалног становништва лимари, ауто-лимари,

механичари, бравари, фарбари, кројачи, обућари, бербери, стаклорезачи и др.

Финансијске, осигурање, агенцијске, адвокатске, трговинске и

др.

5. Производња

Мерама Владе Републике Србије Фонда и ресорних министарстава превазилази се проблем финансијског недостатка за све привредне субјекте који су заинтересовани да узму кредите за развој производње. Ради се интензивно на отварању терминала на граничном прелазу Рибарци који би подстакао увоз односно извоз роба и производа и појачао робну размену. Потенцирање нових производних програма, кроз употребу постојећих капацитета и изградња нових. Стимулисање потенцијалних произвођача здраве хране имплементацијом пројеката у области пољопривреде. Изналажење могућности за коришћење, прераде и продаје природног потенцијала општине. Едуковање и упошљавање младих у привредне активности субјеката на подручју општине.

6. Конкуренција

У одређеним делатностима имајући у обзир отвореност тржишта постоји здрава конкуренција, менути због недовољно регистрованих привредних субјеката за обављање одређених делатности може се говорити да нема конкуренције у одређеним делатностима.

Е: Пољопривреда и природни ресурси (потенцијали)

1. Опис

Пољопривредно земљиште обухвата око 65% територије општине од којег доминирају ливаде око 25%, пашњаци 52%, остало оранице и баште што указује на сточарски карактер овог подручја. Чињеница да је половина укупне територије општине под ливадама и пашњацима указује на развојни значај овог ресурса који омогућава интензивирање сточарске производње, успостављање тесне међусобне везе између биљне и сточарске производње у циљу очувања еколошке равнотеже и стварања услова и погодности за изградњом прерађивачких капацитета.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

2. Површина коју заједница покрива - 571 км²

3. Површина обрадиве земље – 36459 ха

4. Извори хране и воде

Пољопривредни производи, сточарство, шумски плодови, речна корита И језеро.

Садашње водоснабдевање је из извора заједнице Извор.

5. Пашњаци

Површина под пашњацима је 20.710 ха. Предност босилеградских пашњака је у томе што се на њима налазе преко 20 локалитета лековитог биља на којима се претежно врши узгој крупне стоке тако да је квалитет млека и меса на веома високом нивоу. За пашњаке се може додати да се налазе у оази чисте и здраве еколошке средине.

6. Остали природни ресурси

Шуме се простиру већим делом у брдско-планинском пределу И заузимају 15.642ха и о њима се може говорити како о дрвној маси за прераду тако и о туристичко ловном спортско рекреативном потенцијалу имајући у виду бројне стазе, уређена ловишта и чист ваздух. Геолошким истраживањима утврђења су

руде металичних И неметаличних минералних сировина које се у одређеном тренутку у зависности од економских услова могу експлоатисати. До сада је експлоатисано око 100.000 тона хидротермалног кварца. Једино лежиште у југоисточној Европи фосфата је на подручју заједнице Лисина, доломит на подручју заједнице Извор, графит, архитектонско граневински камен волфрам и др. У току је припрема за експлоатацију оверених налазишта за наредних 50 година олова, бакра и цинка на подручју Подвирови Караманица.

Ф. Опис стања по областима

1. Заштита животне средине

У току је изградња стоцне пијаце која ће послужити као адекватан простор за одлагање цврстог отпада, угинуле животиње средствима општине Босилеград.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

У току 2006. године изгранена је депонија средствима ресорних министарстава.

Обезбено је око 1400 канти за смеће.

Новим идејним пројектом уређења Босилеграда предвиђене су зелене поврине уређења Драговистице и кеја Добродолски поток, узег центра града са постојећим дрвним потенцијалом т.ј. градским парком, простором за паркирање тако да се те поврине бити довољне заштити животне средине.

Сто се тице општине Босилеград не постоји ЛЕАП који је врло битан за даљи развој у ту област и треба пре свега изградити и имплементирати исти. Урађен је Локални план управљања отпадом 2010-2020

2. Здравство

У току 2006. године извршена је реконструкција Дома здравља за преко 300 хиљаде еура средствима НИП-а. Набављено је возило «ЛадаНива», обезбене две донације (кревети, инвалидска колица, рендген

опрема и др.). Потребна даља улагања и обезбенење возила. Стање у 2010г./2011.г

-Број лекара 15

-Број лекара на 1000 становника 1,8

-Број лекара на 1000 становника-здравствена заштита деце 2,3

-Број лекара на 1000 становника-здравствена заштита школске деце И омладине 0,8

-Број лекара на 1000 становника –здравствена заштита одраслог становништва 0,9

-Број стоматолога на 1000 становника-стоматолошка заштита деце,школске деце И омладине 0,8

-Број лекара на 1000 становника-здравствена заштита жена 0,29%.Обухват жене у току првог триместра трудноће савременом здравственом заштитом у % 43,5

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

-Обухват трудница патронажним посетама (број) 1,4

-Број оболелих од туберкулозе 0

-Број лечених зависника од психоактивних супстанци 0

-Процент деце која су вакцинисана против дифтерије,тетанус И великог кашља у првој години живота 95

-Процент деце која су вакцинисана против малих богиња у првих 18 месеци живота 100

-Разходи за здравствену заштиту корисника буџетских средстава (у хиљадама динара) 79.587,00 динара у 2010-ој години.

Здравствени осигураници у јуну 2010. године

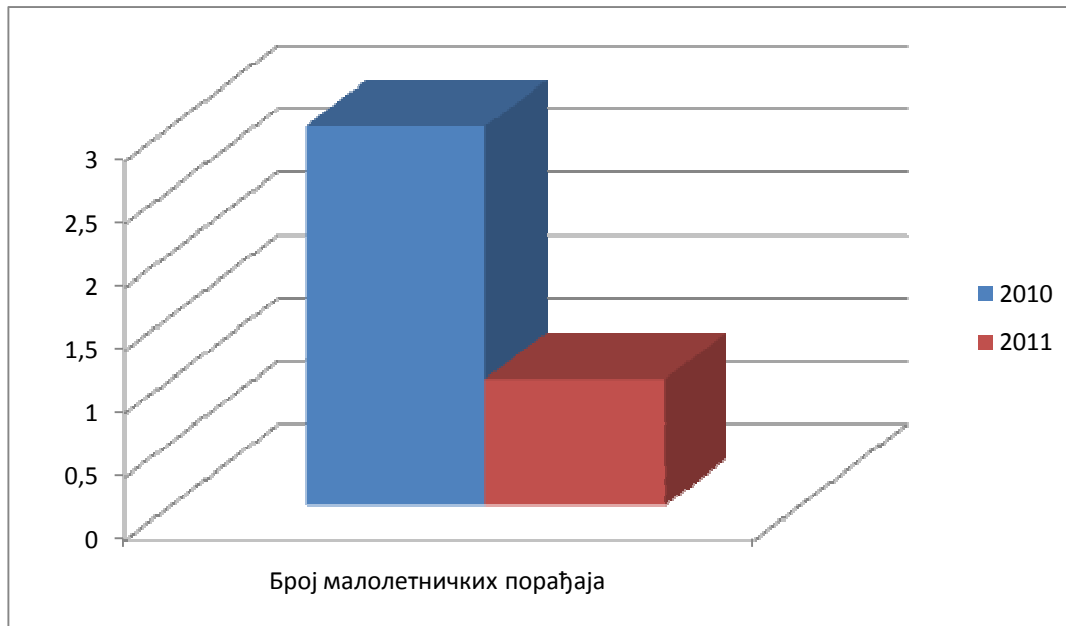
укупан број лица 7592

од тога жена 3866

од укупног броја са села 5167

Здравствени осигураници у 2011.години

укупан број осигураника 6176

3. Образовање 2010г./2011г.

3.1 Инфраструктура за образовање

-Број обданишта 1

-Број основних школа 1 матична и 24 подручна

-Врсте средњих школа-Гимназија општег типа, трогодишња механичар за термичке и разхладне уређаје од 2007. год.

3.2 Обухват деце обданишта

-Број деце уписане у обданишта (искључујући предшколско) у 2010. години 40, од тога женске деце 21, од укупног броја нема деце са села.

- Број деце уписане у обданишта (искључујући предшколско) у 2011. години 41, од тога женске деце 21, од укупног броја нема деце са села.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

3.3 Обухват деце предшколским образовањем

-Број деце уписане у пресшколско образовање у 2010.години 45,од тога 24 женске деце,деца са села 10

-Број деце уписане у пресшколско образовање у 2011.години 56,од тога 33 женске деце,деца са села 21

3.4 Стопа уписа у основној школи

-Број ученика који се уписао у основној школи,у 2010.години 83,од тога женске деце 40,са села 38

- Број ученика који се уписао у основној школи,у 2011.години 69,од тога женске деце 37,са села 33.

3.5 Структура деце која су завршила основну школу у референтној години

-Број ученика који су завршили основну школу у 2010.години 87,од тога женске деце 39,са села 51

-Број ученика који су завршили основну школу у 2011.години 85,од тога женске деце 38,са села 50

3.6 Стопа уписа у средње школе

-Број ученика који се уписао у средње школе , у 2010.години 219,од тога женске деце 102,са села 23

--Број ученика који се уписао у средње школе , у 2011.години 212,од тога женске деце 107,са села 21

3.7 Структура деце која су завршила средњу школу у референтној години

-Број ученика који су завршили средњу школу, у 2010.години 48,од тога женске деце 28,са села 6

-Број ученика који су завршили средњу школу, у 2011.години 56,од тога женске деце 20,са села 8

3.8 Број деце стипендиране од општине у средњој школи И на студијама

Ниједно дете се нестипендира од општине

3.9 Удео расхода на образовање у општинском буџету

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

-Удео расхода у 2010.години око 4%

-Удео расхода у 2011.години око 10.756.000 динара

Удруженим снагама општина Босилеград и Основна школа кренули су са реновирањем кровова WЦ-а водовода и канализације у висе МЗ.

4. Социјална заштита

Услед брзих промена у старосној стуктури, односно повећања контингента најстаријег становништва, проблеми социјалне заштите постају све изразенији.

Главни носилац и реализатор активности из делокруга социјалне заштите је Центар за социјални рад у Босилеграду, који послује као самостална установа. Центар је више функционална установа социјалне заштите, ције су основне функције:

- непосредно остваривање социјалне заштите гранана и њихових породица,
- остваривање функција органа старатељства,
- прачење и проучавање социјалних потреба и проблема,
- превентивна делатност,
- планирање и програмирање социјалне заштите,
- координирање активности на спровонењу социјалне заштите и социјалног рада у општини.

С бзиром да се последњих година белези константно повећање броја корисника материјалне помоћи, куцне неге, малолетнице деликвенције и захтева за домски местај, неопходно је обратити посебну пазњу кадровској попуњености, организационој функционалности и материјалној

снази Центра за социјални рад.

У наредном периоду акценат треба да буде на новим формама институционалног и ванституционалног ресавања проблема социјално угрозених слојева становништва:

- Обезбенивање простора за рад Центра за социјални рад – поднесене апликације Министарству за социјални рад у 2006. години у вези изградње истог;
- Јацање (организационо, кадровски и материјално) патроназне службе

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

и службе за негу старих и оболелих лица;

- Набавка теренског возила «Лада-Нива»

Напомињемо да је вец обезбенено возило «застава 10» за побољсање услова рада Центра за социјали рад.

У току 2006. год. средствима општине Босилеград израђен је

пројекат Дом за стара и изнемогла лица и потписан споразум са надлежним, део пројекта је већ реализован. Сваке године у буђету планирају се средства за реализацију активности Центра за социјални рад

4.1 Структура корисника НСП са републичког нивоа

-Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад 999

-Корисници који примају новчану социјалну помоћ и МОП са републичког нивоа у 2010. години 162, од тога жена 91, са села 158

-Корисници који примају новчану социјалну помоћ и МОП са републичког нивоа у 2011. години 176, од тога жена 100, са села 169

4.2 Једнократна новчана помоћ

-Корисници који су примили једнократну новчану помоћ општине у 2010. години 215, од тога жена 128, са села 144

-Корисници који су примили једнократну новчану помоћ општине у 2011. години 270, од тога жена 168, са села 185

4.3 Корисници народне кухиње

-Народна кухиња у општини не постоји

4.4 Стручни радници у Центру

Број стручних радника у центру за социјални рад је 8

4.5 Услуге смештаја у 2011. години

-Број деце која користе услуге смештаја (0-17 година) 4

-Стопа деце која користе услуге смештаја, (на 1000 деце) 3

-Стопа деце у хранитељским породицама, на (1000 деце) 3

-Број деце са инвалидитетом која користе услуге смештаја 0

-Број корисника државних домова за смештај старих ,старијих од 65 година 6

4.6 Новчана давања

-Број корисника дечијег додатка (0-17 година) 669

-Број корисника увећаног дечијег додатка (0-17 година) 50

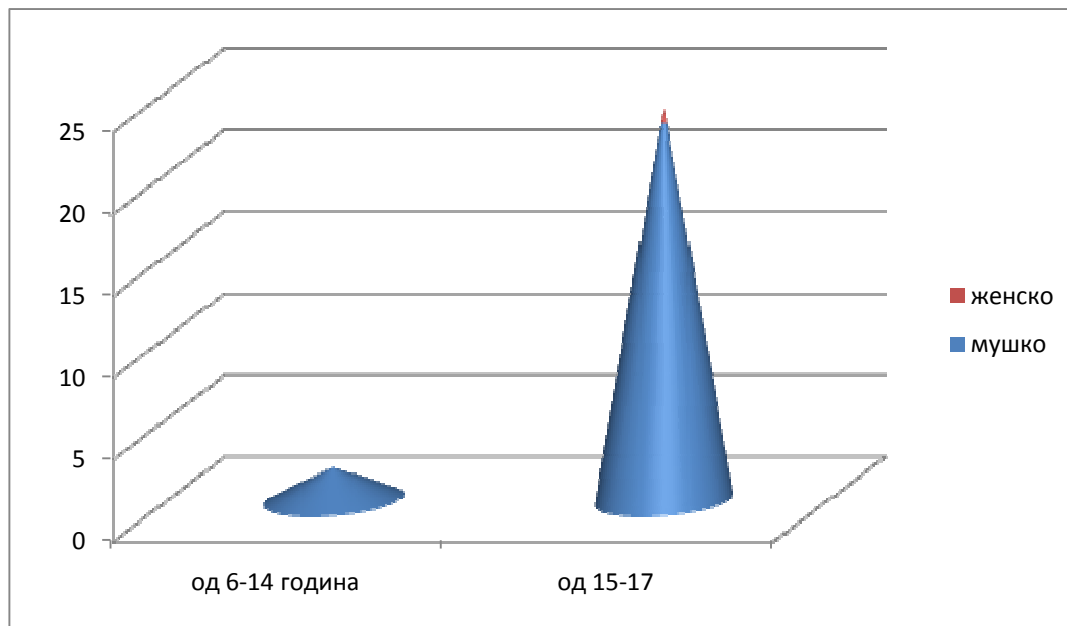
-Број корисника основног додатка за негу и помоћ 87

-Број корисника увећаног додатка за негу и помоћ 54

4.7 Заштита

-Број деце у сукобу са законом, (6-17 година) 26

-Стопа деце у сукобу са законом (6-17 година) (на 100 деце)

5. Култура

Делатност културе у општини се одвија у Центру за културу у Босилеграду и домовима културе и у просторијама задузених домова у селима Општине. У Центру за културу у

Босилеграду постоје: биоскоп и Народна библиотека " Христо Ботев" која располаже фондом од 47000 књига различите садржине: научна литература, белетристика,школска литература. Обрађује и прикупља старе књиге за формирање завичајног фонда општине. У центру за културу се одржавају кино-пројекције, позорисне

представе, концерти, изложбе и др.

Домови културе у склопу задружних домова постоје и у

Горњој и Доњој Љубати, Горњој и Доњој Лисини, Доњем Тламину,

Глозју и Бранковцима.

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

Библиотеке се налазе при осмогодишњим основним школама и при домовима културе у Босилеграду, Горњој и Доњој Љубати и Горњој Лисини.

Што се тиче културних манифестација вреди споменути:

-Међународни фолклорни фестивал

-Ускршњи фестивал

-Међународни сусрети (Вашари,Сабори) и низ других активности по плану и програм центра за културу

Знамените личности:

У Босилеградском крају су рођени и живели знамените личности попут:

Етнолога Јордан Харизанов Захаријев (1877-1965) је рођен у Босилеграду.Значајан допринос има у етнолошко-географским радовима у вези Чустендилског краја и Крајишта.

Члан је Бугарске Академије Наука,уредник Градског музеја и тд.

Јордан Захаријев

Писац Емануил Попдимитров је рођен 23.октобра 1885 године у селу Груинци,општина Босилеград.Живи и ствара у Софији све до 23 маја 1943 године. Један је од најпознатијих писаца савремене бугарске књижевности.

Емануил Попдимитров

6. Информисање - Медији

Чујност и видљивост радио и ТВ програма на територији општине Босилеград је веома слаба. Први и други програм РТС-а имају изузетно лос сигнал који скоро и да не покрива насу територију општине

тако да смо приморани да на градском подручју пратимо преко кабловске телевизије «Кодал», а за сеоска подручја смо изградили репетитор на Црнооку преко којег цемо емитовати два бугарска два српска канала и будуцу локалну телевизију. Чујност радио програма је на веома

ниском нивоу и у цестом прекиду због дотрајале опреме и нередовног одржавања радио репетитора. С обзиром на пригранични полозај општине и могућност працења радио и ТВ програма Бугарске и Македоније од стратеског је знацаја изградња одговарајућих радио и ТВ репетитора који би омогућили працење радио и ТВ програма РТС-а.У процедуре је израда дигиталног линка и монтирање опреме за дигиталну везу до млекоминци и планине црноок.Постављају се антене на репетитору Млекоминци и Црноок.Израда бежичне интернет мреже до свих села.Емитовање Тв канала Босилеград на кабловској телевизији КОДАЛ.

Врши се припрема за пуштање редовног програма,по програмској шеми која ће бити предвиђена.

Тренутно се ради на усавршавању и модернизацији опреме за потребе локалне телевизије.Вредност пројекта је око 700.000,00 динара,ради се на побољсању сигнала и већој покривености квалитетног сигнала у читавој општини

Преко кабловске телевизије «Кодал»,могуће је и коришћење кабловског интернета велике брзине

7. Туризам и угоститељство

Богатство туристичког потенцијала овог јединственог планинског подручја у Републици, са природним ресурсима који су обухваћени посебним резимом заштите, као сто су: природни резерват Јаресник (32 ха), старо стабло црног

бора као природна реткост, природни резерват Варденик

(11ха), Лисинско језеро, Голес (јединствена по лепоти планинска

висораван на 1829 м) и Беле Воде, близина Власинског језера,

Бесна Кобила, бројна планинска извориста, Милевска планина,

Цустендилска котлина и културноисторијски

споменици у великом је раскораку са њиховом валоризацијом, организованим укључивањем природних и културно-историјских потенцијала у развој туризма и комлетирањем кроз туристичку понуду.

Општина Босилеград, као јединствени природни резерват у Републици организованом комплексном валоризацијом богатог туристичког потенцијала (незагањена природна средина, природни резервати, многобројни чисти водотоци, атрактивни пунктови бројних видиковаца и високих планинских

травнатих тераса, богата флора и фауна, географски полозај, културноисторијски

локалитети ловно-риболовног, зимског, здравствено-рекреативног, транзитног, излетничког сеоског и нацко-омладинског туризма. Развој туризма и угоститељства у општини Босилеград, као један од

приоритета програмско-развојне оријентације општине и у периду после 2010. године тезисте активности треба усмерити ка даљем развоју здравственорекреативног, сеоског, ловно-риболовног и транзитног туризма, обогацивању разноврсности садрзаја боравка туриста и њеном

прилагонавању сирем кругу корисника, у складу са трендовима на туристичком тржишту. Приоритет це и даље имати садрзајнија понуда локалитета Јаресник и Варденик и афирмација границних прелаза, брза валоризација и активирање знацајних туристичких локалитета на целокупном сеоском

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

брдско-планинском подручју, све у циљу како развоја туризма, тако и задржавања становништва на овом подручју.

Комплетирањем инфраструктуре и едукацијом домаћинства треба стварати услове за развој сеоског туризма. Позељно би било да се на сеоском подручју (Дукату, Горњем Тламину, Доњем Тламину, Горњој Лисини, Доњој Лисини, Горњој Љубати, Доњој Љубати и Бистру) оснује

етно-центар, у коме би био обезбенен простор за уметничку колонију, старе занате, домаћу радиност и сл.

У току је регистрација Туристичке организације која ће допринети развоју туризма у насу општину.

8.Административни капацитети

8.1 Структура општинске Скупштине

-број одборника 31,од тога 9 жена

8.2 Буџет

Извршни буџет у последњих пет година

2007 година 118.481.130,00 динара

2008 година 125.689.994,00 динара

2009 година 123.325.850,00 динара

2010 година 137.261.038,00 динара

2011 година 185.167.853,00 динара

Општински приходи по врсти извора

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

година	Локални приход	трансфери	укупно
2007	38.820.543,00	90.386.433,00	129.206.976,00
2008	58.650.925,00	73.748.324,00	132.399.249,00
2009	53.764.498,00	79.152.517,00	132.917.015,00
2010	67.215.617,00	85.026.184,00	152.241.801,00
2011	85.233.345,00	99.934.508,00	185.167.853,00

IV SWOT АНАЛИЗА

ПРЕДНОСТИ

- Географски положај (Бугарска, Македонија и Србија)
- Људски потенцијал (постојање стручних тимова из различитих области)
- Доступна је инфраструктура институција
- Постојећи инфраструктурни капацитети ПТТ, електроснабдевање, канализације, водоснабдевање и путне мреже
- Постојећи природни ресурси (руда, шуме, дивље плодове...)
- Велики потенцијал водотока, богатство у квалитетним водама и велики број извора
- Постојећи, а неискоришћени капацитети за прераду воћа и поврћа, капацитети за обраду дрвета, добри услови за развој сточарства
- Плодно земљиште за одређене културе
- Велики потенцијал за туризам - здрава животна средина и нетакнута природа
- Добра и коректна сарадња и заједничке активности измену Општинске управе, јавна предузећа и институција
- Довољан број пројектне документације за пројекте којима је општина конкурисала и конкурише према НИП-у трансграничној сарадњи са Р Бугарском (у процедури 5 пројекта) , ЕАР-у.
- Изгласана развојна стратегија
- Побољшана инфраструктура (асфалтирање локалних путева, регионалних путева, канализације и др.)
- У току је израда урбанистичких планова, неприменљивост и застарелост постојећих за Босилеград и Рајчиловци, те је потребно преиспитивање (потребна израда нових и преиспитивање старих)

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

- У току је израда планске урбанистичке документације
- У току је израда пројектне документације за пројекте који би били финансирани и реализовани од стране домаћих и страних инвеститора и

СЛАБОСТИ

- Незапошљеност и нема нова радна места
- Уситњени поседи, недостатак механизације и застарелост постојеће
- Неорганизовани тржишни наступ и недовољна развијеност предузетничког духа –ради се на томе
- Опадање сточног фонда
- Застарелост опреме и недостатак финансијских средстава за набавку нове и одржавање постојеће
- Екстензивна употреба природних ресурса донатор

МОГУЋНОСТИ

- Могућност измене Закона (боља законска решења), побољшање сарадње са министарством и свим институцијама (у периоду 2004-2006 год.сарадња била на изузетно високом нивоу)
- Могућност подношења пројеката при министарству и разним донаторима (у периоду 2004-2006 год. сарадња било на изузетно високом нивоу)
- Већа сарадња институција између себе и враћање поверења у институције
- Брже укључивање младих И жена у свим добима у рад и стварање дохотка

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

- Модернизација инфраструктуре (постојећих путних праваца, водоснабдевање, канализације, прераду отпадних вода...)
- Повећана тражња за здравом храном и водом
- Увећане активности различитих фондова и донатора
- Повећање сертифициване органске производње, производња култура погодних за наше климатско подручје (кромпир, шаргарепа, лук, малине, купине и др.)
- Развој сеоског туризма
- Помоћ међународних донаторских организација и од стране републичких фондова
- Развој граничних прелаза према Бугарској и Македонији што ће привући инвеститоре и побољшати инфраструктуру
- Могућност за добијање кредита по више основа
- Стварање услова како законских тако и инфраструктурних за стварање заједничког привредног друштва, организација и или у правцу јавног приватног партнерства

ПРЕТЊЕ

- Опасност од централизације Републичких служби
- Учестала промена Закона
- Недовољна активност грађана у решавању својих проблема
- Брзо старење становништва и његово смањење, велика миграција, пад наталитета због демографског положаја општине
- Немогућност запошљења због слабе квалификационе структуре
- Веома слаба заинтересованост од стране младих људи за останак на селу

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

V - СТЕП АНАЛИЗА

СОЦИЈАЛНИ ТРЕНДОВИ

- Опадање наталитета
- Миграција становништва ка селима и ка већим центрима
- Смањење броја становника у брдско-планинском делу а повећење броја у равничарском делу општине
- Старење становништва
- Незаинтересованост младих за брак
- Напуштање и остављање старих да живе сами од стране деца
- Постепено умирање село
- Све тешке снабдевање сеоског становништва
- Пораст броја незапосљених
- Опадање животног стандарда
- Способност прилагођавање светским стандардима
- Традиционално гостопримство

ЕКОНОМСКИ ТРЕНДОВИ

- Пораст броја малих и средњих

предузеца

- Низак национални доходак
- Зараде испод републичког просека (драстично)
- Приватизација скоро завршена
- Пад производње
- Повласцен третман државе према општини
- Слабо прилагођавање трзисној економији
- Повећање заинтересованости пољ. произвођача за повећање пољ. производња
- лакши приступ фондовима за Инвестиције

ТЕХНОЛОСКИ ТРЕНДОВИ

- Застарела технологија у индустрији
- Застарела механизација и опрема

- Увонење нове агротехнике и механизације у пољопривреди

- ☒ Увонење рацунарске технологије и корисцење интернета

- ☒ Побољсана инфраструктурно комунална инфраструктура
- ☒ Побољсана телекомуникациона мрежа (дигитална централа) и повећан број мобилних телефона

ПОЛИТИЦКИ ТРЕНДОВИ

- Заступљеност националних и етничких мањина у политичком животу
- Јацање регионалне сарадње

VI-ВИЗИЈА

ВИЗИЈА

Босилеград – град наде без природних и државних граница као центар међународне граничне сарадње

Стратешки циљеви:

Развој инфраструктуре у циљу побољшања економског развоја

ПРИОРИТЕТИ:

1.1 Развој граничних прелаза као предуслов развоја

инфраструктуре и привреде

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

- 1.1.1 Израда урбанистичких планова за граничне прелазе Рибарци и Голеш
- 1.1.2 Израда Главних пројеката – техничке документације за граничне преалзе Рибарци и Голеш
- 1.1.3 Израда инфраструктуре потребне за модерно опремање граничних прелаза
- 1.1.4 Изградања потребних објеката и опремање граничних прелаза по Европским стандардима

1.2 Побољшати инфраструктуру у Босилеграду и Рајчиловци као подршка развоју економије

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

- 1.2.1 Израда пројекта за улице у ужем центру града са његовом реализацијом (замена доњег строја, горњег строја, коловоза, тротоара, ивичњака и атмосферске канализације)
- 1.2.2 Побољшати водоснабдевање Босилеграда и Рајчиловце доводом нове пијаће воде
- 1.2.3 Решавање уских грла на меународном саобраћајном коридору Р-122 кроз Босилеград и Рајчиловци (мостови и нове трасе)
- 1.2.4 Изградити и одржавати потребну инфрструктуру и објекте у циљу економског развоја

1.3 Ефикасно просторно и урбанистичко планирање у циљу привредног развоја

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ

- 1.3.1 Ортофотометријско снимање општине Босилеград као део регионалног пројекта
- 1.3.2 Израда планова детаљне регулације за простор обухваћен генералним планом (Босилеград, Рајчиловци, Радичевци)

1.4 Побољшати и заштитити животну средину као предуслов

квалитетнијег живота и рада људи

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

- 1.4.1 Довршавање канализационе мреже у Босилеграду и Рајчиловци, израда колектора и пречистне станице
- 1.4.2 Сузбијање дивљих депонија као и модернизација и повећање капацитета постојеће депоније
- 1.4.3 Уређење зелених површина у граду, израда нових површина, промовисање заштите животне средине и заштиту животиња

2. Стварање услова за развој руралне области и села и омогућити

бољи живот становништва

ПРИОРИТЕТИ:

2.1 Унапредити инфраструктуру у Босилеграду и селима

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

- 2.1.1 Поправка, пробијање, одржавање и модернизовање локалних и некатегорисаних путева
- 2.1.2 Израда и поправка локалне водоводне мреже и израда канализације у селима
- 2.1.3 Побољшање енергетске ефикасности Босилеграда и боље електро енергетско напајања села и засеока
- 2.1.4 Покривање свих села радио сигналом, интернет мрежом и ТВ сигналом

2.2 Побољшање услова живота у селима

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

- 2.2.1 Омогућити социјалну заштиту у селу по градском узорку
- 2.2.2 Побољшати здравствену заштиту у селима и руралним областима
- 2.2.3 Развити села путем израде планске документације за Инфраструктуру и економски развој

3. Стварање услова и климе за коришћење природних потенцијала

ПРИОРИТЕТИ:

3.1 Унапређена и профитабилна пољопривредна производња

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ

- 3.1.1 Повећање сточног фонда-расним грлима (кроз донације пољ.фонд.или кроз пројекте)
- 3.1.2 Гајење пољопривредних култура карактеристичних за ово поднебље
- 3.1.3 Адекватна повезаност измену произвођача и извора потражње као и локалних прерађивача пољопривредних и шумских производа

3.2 Унапређен тржишни наступ и промовисање природних потенцијала

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ

- 3.2.1 Стварање брендова заснованим на производима карактеристичним за наше подручје
- 3.2.2 Побољшан квалитет производње
- 3.2.3 Стварање информациони систем (репрезент. широј јавности)

3.3 Стварање имиџа Босилеграда као будуће туристичке дестинације

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ

- 3.3.1 Промоција – географских историјских и културних карактеристика
- 3.3.2 Сређена туристичка понуда
- 3.3.3 Обука туристичког особља
- 3.3.4.Обогаћивање туристичке понуде органским производима и производима добијеним на традиционалан начин

4. Омогућити запошљавање радно способног становништва

П Р И О Р И Т Е Т И :

4.1 Развој малих и средњих предузећа

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

4.1.1 Отварање мини прерађивачких погона

4.1.2 Отварање мини производних погона

4.1.3 Различите финансијске олакшице за све привредне
предузетнике који улажу у производњу

4.2 Унапређена производња

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

4.2.1 Замена застареле опреме и технологије савременим линијама за производњу и прераду

4.2.2 Производња нових производа према потребама тржишта

4.2.3 Међусобна сарадња привредних субјеката и заједнички наступ на тржишту

5. Стварање бољих услова за живот

П Р И О Р И Т Е Т И :

5.1 Подизање нивоа знања побољшањем образовног система и оријентисних обука

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

Стратегија развоја општине Босилеград 2013-2018

5.1.1 Образовање кадрова за рад у привреди и преквалификација запослених лица

5.1.2 Модернизација програма обуке и перманентно образовање одраслих

5.1.3 Створити боље услове у предшколској установи и школама за успешнији рад

5.2 Стварање бољих услова за угрожене групе и њихово интегрисање у друштво

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

5.2.1 Укључивање радно способних социјално угрожених лица, жена и младих на јавним локалним радовима

5.2.2 Стварање могућности за запошљавање, жена, младих, инвалидних лица и социјално угрожених група

5.2.3 Оспособљавање рома за њихово интегрисање у друштву

5.2.4 Израда социјалне карте појединих угрожених група

5.3 Побољшање социјалне инфраструктуре

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

5.3.1 Стварање нове социјалне инфраструктуре као и модернизација већ постојеће (Центар за социјални рад, болнице, школе, Дом културе)

5.3.2 Модернизација постојеће инфраструктуре за људе са посебним потребама

5.3.3 Санација напуштених јавних објеката и промена њихове намене

5.4 Боља сарадња локалне самоуправе са јавним установама

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

5.4.1 Успоставити бољу сарадњу локалне самоуправе са јавним установама уз повећано учешће медија и НВО

5.4.2 Омогућити брже и квалитетније услуге грађанима

6.1 Верски објекти

ДЕТАЉНИ ЦИЉЕВИ ЗА ПРИОРИТЕТ:

6.1.1 инфраструктура верских објеката

6.1.1 реконструкција и изградња верских објеката